

LYKOS

Butlletí semestral del Centre d'estudi, divulgació i conservació del llop Signatus Març 2017 N° 1

EL LLOP A CATALUNYA

LUPUS

La lloba educadora

Llops a Catalunya, i ara què?

ENTREVISTA a Jordi García Petit
Director del Parc Natural del Cadí Moixeró

Editorial

Foto de portada i sumari: Roger Sanmartí

Sumari

2. Editorial. Signatus impulsa l'Acció en defensa del llop.

3.Lupus. La lloba educadora de Signatus.

5.Llops a Catalunya. I ara què?

11.Entrevista a Jordi García Petit. Director del Parc Natural del Cadó Moixeró.

**13.Recomanem el llibre: Els llops i els humans.Passat i present a catalunya.
Josep Maria Massip**

14.El quadern del licòleg

15.Agenda

Totes les imatges i textos d'aquest butlletí poden ser utilitzats si es cita la seva procedència.

Signatus impulsa l'acció social en defensa del llop

Des dels primers indicis de la tornada del llop al nostre territori a finals dels 90, i al llarg de disset anys, Signatus ha desenvolupat diferents iniciatives per donar a conèixer aquesta espècie fonamentalment a través de l'educació a les escoles, la formació a diferents col·lectius de la societat, la recerca universitària i les estades temàtiques arreu del món.

Tots aquests anys d'intens treball realitzat amb rigor, però també amb el cor posat en cada gest, ens han portat a ser en aquests moments, una entitat de referència en l'educació ambiental a les escoles.

Però volem donar un nou pas ara.

Volem obrir l'Associació a la societat per impulsar des de Catalunya l'acció social en defensa del llop. Ens afegim així al fort moviment social que existeix avui per donar a conèixer la necessitat de protegir aquesta espècie, no només pel seu dret inherent a la vida, sinó perquè sabem molt bé que la seva presència es vital per a mantenir l'equilibri dels nostres ecosistemes.

Conservar el llop i assolir la seva plena protecció legal, i real, esdevé al nostre entendre una necessitat urgent, i estem convençuts de que cal treballar junts, i amb molta determinació, per aconseguir fer realitat aquest gran repte que tenim per davant.

Des de l'Associació Signatus Acció Social (ASAS) proposarem diverses activitats relacionades amb el món del llop com ara ponències, sortides, tertúlies, mobilitzacions i altres activitats. Publicarem també semestralment el Lykos ("llop" en grec), un butlletí monogràfic que recollirà diferents continguts en torn a la temàtica escollida per aquell monogràfic i que inclourà articles d'àmbit científic i social, entrevistes, notícies.. així com l'Agenda amb les activitats proposades als membres de l'ASAS pel semestre en curs.

La inscripció a l'Associació Signatus Acció Social serà gratuïta; les persones que

s'inscriguin no hauran de pagar cap quota anual i així mateix, totes les activitats típus ponències, tertúlies, video fòrum, etc. seran gratuïtes. Els membres de Signatus Acció Social hauran d'assumir però els costos particulars que comportin les entrades a centres, museus, etc. de sortides organitzades per l'ASAS tant a Catalunya com a fora del nostre territori.

Tots els que estimem la natura i el respecte per la vida de tots els éssers vius tenim en la figura del llop al més alt representant de l'equilibri i la sostenibilitat, però també de la llibertat i la lluita.

Lluitem tots junts.

Signatus Acció Social neix per ser punt de trobada a Catalunya de tots els que compartim aquests valors. El petit gest de cada un de nosaltres, de tots els que formarem part d'aquesta nova família, és el que marcarà el canvi. Difonguem a les xarxes, informem al nostre entorn i fomentem una actitud crítica i menys conformista davant les situacions lesives i injustes. Ampliar la base social en la lluita pel llop és a les nostres mans. Les de tots nosaltres.

Inscripció gratuïta a l'Associació Signatus Acció Social (ASAS)

Entra a Acció Social www.signatus.cat i omple el formulari d'inscripció a l'ASAS.

Ens pots contactar a: asas@signatus.cat

Lupus, una lloba educadora

Foto: Guillem Mitjà

D'ençà de la tornada del llop a Catalunya a finals del 90, des de Signatus hem treballat per a donar a conèixer aquesta espècie en diferents àmbits educatius del nostre territori. Un d'aquests àmbits, potser el que comporta el més gran repte, i alhora, pot produir el canvi de més alt calat social, és l'àmbit escolar.

Apropa't al món del llop neix justament amb aquesta finalitat, apropar el llop a l'escola, a totes les escoles de Catalunya i a tots els nivells de l'ensenyament. En aquesta Campanya educativa els alumnes no només amplien i aprofundeixen en algunes de les competències treballades en l'Àrea de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural, sinó que adquireixen també una nova perspectiva sobre el valor d'aquesta espècie, la seva situació actual i la necessitat de preservar-la pel seu important pa-

per regulador dins la natura.

Estem convençuts però, que no n'hi prou en transmetre coneixement; pensem que cal impulsar l'esperit crític en els nostres escolars i trencar tòpics, mites i falses imatges construïts per l'home durant segles. I encara més, volem transmetre valors, sensacions i emocions, anar més enllà de l'educació ambiental buscant la seducció ambiental. Donar la possibilitat als alumnes d'interactuar amb un llop, la lloba ibèrica Lupus, socialitzada per Signatus per a participar en aquesta campanya educativa, permet als escolars experimentar una vivència única i extraordinària que possiblement els acompanyarà de per vida.

Si bé *Apropa't al món del llop* és una iniciativa pionera a Europa, una campanya educativa a les escoles amb participació de llops ja es va dur a terme amb molt

d'èxit als Estats Units durant els anys 70, coincidint amb la reintroducció d'aquesta espècie al Parc Nacional de Yellowstone.

Aquí a Catalunya, la campanya *Apropa't al món del llop* ha estat difosa per diferents mitjans de comunicació com ara Tv3, Catalunya Ràdio, El PuntAvui, el 9Nou i la Cope entre d'altres.

En el transcurs d'aquests darrers anys, des de Signatus hem pogut observar les reaccions i evolucions en la percepció dels més de 5.000 alumnes que han estat amb nosaltres, i podem constatar amb moltíssima satisfacció, que hi ha un abans i un després en la seva visió d'aquest animal.

Seguirem treballant amb molta il·lusió per arribar a totes les escoles de Catalunya...

Foto: Albert Martínez

Explicant el conte de la Lupus.

Alguns moments de la Campanya:

Foto: Ignasi Castellví

La Lupus interactuant amb els alumnes.

Foto: Ignasi Castellví

Aprenent sobre l'anatomia del llop.

Foto: Albert Martínez

Foto: Marta Massana

Textos: Judith Estrada

Llops a Catalunya. I ara que?

© ONCFS – SD 66

EL LLOP TORNA A CATALUNYA.

L'any 2004 es feu pública la reaparició del llop (*Canis lupus*) al Pirineu Català després de dècades d'absència. Les mesures de protecció preses a Itàlia i a tot el conjunt d'Europa han permès una recuperació extraordinària de les poblacions d'aquest cànid, que ha arribat a casa nostra des dels Alps.

CONTEXT HISTÒRIC

Sembla que antigament el llop era present pràcticament a tot el territori Català. Les dades existents, basades en alguns relats, enquestes i estadístiques de captures realitzades, ens diuen que, de mitja, es capturaven de l'ordre de 0,6 llops/100Km² entre els anys 1788 i 1852 a les comarques de Girona. O uns 0,8 llops/100Km² entre el 1788 i el 1799 a les comarques de Lleida. A partir de l'any 1838 ja només es capturaven a Girona al voltant de 0,02 llops/100Km². La pràctica extinció dels grans ungulats com el cérvol i el cabirol, les seves preses

naturals, durant els segles XVIII i XIX va fer créixer el nombre d'atacs sobre els ramats fent més forta la seva persecució. És precisament durant aquest període quan es produeix la principal disminució de la seva àrea de distribució, com a conseqüència d'una intensa persecució mitjançant trampes, batudes o verí. L'extinció del llop a Catalunya segueix un eix est-oest i nord-sud. Així, sabem que desapareix del Rosselló al voltant de 1885. A la zona del Montseny i el Vallès la seva desaparició es produeix a finals del segle XIX. Al Montseny encara apareix algun exemplar erràtic el 1914. Les últimes dades de llop a Catalunya es situen al Pre-Pirineu de Lleida i als Ports de Tortosa. Una de les darreres captures documentades son de l'Horta de Sant Joan (Terra Alta), l'any 1924 i el 1935¹⁻⁴.

Durant 65 anys en els que el llop roman completament extingit al Principat i territoris perifèrics. Les poblacions més properes es situen en el quadrant Nord Oest de la Península Ibèrica i en els Apenins

Italianos. A l'Estat Espanyol es produeix una lenta recuperació de l'espècie, sobretot de les poblacions del nord del riu Duero, però en aquesta regió n'és permessa la caça de manera que els llops que arriben al País Basc, Navarra, Osca, Terol i Conca són sistemàticament capturats. Per tant, l'expansió pels Pirineus i el Sistema Ibèric es veu frenada.⁵⁻⁷

Per altra banda, les poblacions italianes, que havien arribat a un mínim de 100 individus l'any 1973^{8,9}, queden totalment protegides a partir de l'any 1976¹⁰. Des de llavors, la població ha anat augmentant i l'any 2016 s'estima que hi ha uns 321 grups, que correspondrien a uns 1269-1800 llops¹¹. Els llops han creuat les fronteres del país i s'han establert poblacions estables a Suïssa i França^{12,13}.

Mapa de la distribució del llop segons la IUCN.

LA COLONITZACIÓ

Les primeres dades confirmades de la presència del llop als Pirineus, concretament de la zona del Massís del Madres (Pirineus orientals francesos), son de 1999, tot i que ja es denunciaven atacs l'any 1995. Mitjançant anàlisis genètics saben que es tracta de llop Italià (*C. l. italicus*). Identifiquen una femella i un mascle l'any 1999 i un segon mascle l'any 2000¹⁴. A Catalunya, les primeres queixes per part de ramaders del Cadí són de 1997. Hi ha observacions diverses, es visiten alguns atacs i es recullen mostres que resten congelades per manca de protocols d'actuació. Finalment, a finals del 2003, es confirma la presència

de llop mitjançant l'anàlisi genètic d'un excrement recol·lectat al Parc Natural del Cadí. Es confirmen les dades de l'altra banda de la frontera, la nova generació de llops presents a Catalunya prové de les poblacions italo-franceses dels Alps Marítims i no de les poblacions ibèriques¹⁵⁻¹⁸.

El 12 de febrer de 2004 el propi conseller de Medi Ambient i Habitatge, en un acte a l'oficina del Parc Natural del Cadí, a Bagà, reconeix el retorn del llop a Catalunya. A partir d'aquest moment es crea un equip de seguiment per tot el territori català i s'analitzen totes les mostres que estaven congelades. El primer positiu resulta ser de l'any 2000^{4,15,17,19}.

Des del primer positiu fins ara, s'ha confirmat la presència de llop a diferents zones al voltant del Cadí, les comarques d'Alt Urgell, la Cerdanya, l'alt Solsonès, l'alt Berguedà i l'alt Ripollès i, esporàdicament, han arribat fins al Moianès, Vallès Oriental i Bages. Durant aquests anys l'anàlisi genètic ha revelat un mínim de 14 llops diferents, tots mascles amb l'excepció d'una femella trobada el 2008¹⁶. Des de l'any 2012 fins ara només s'ha detectat un únic exemplar, el mateix cada any²⁰. (Veure Figura 1)

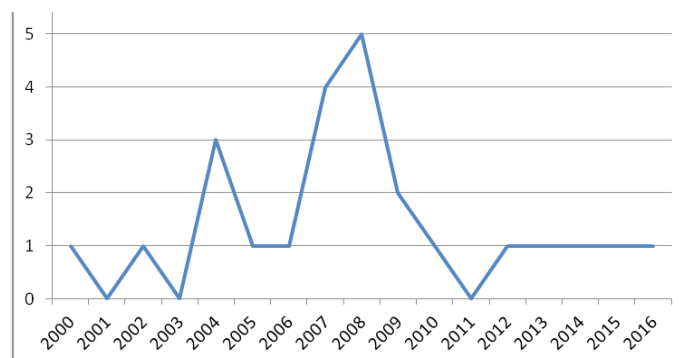

Figura 1. Llops confirmats any rere any a Catalunya mitjançant l'anàlisi genètic de femtes^{16,20}.

MESURES DE GESTIÓ

Com ja s'ha comentat anteriorment, les primeres queixes dels ramaders daten de l'any 1997. Ningú sospitava que pogués tractar-se de llops i se'n responsabilitzaren des de voltors fins a gossos passant per linxs o "xupacabres". L'aparició l'any 1999 dels primers llops al Pirineu Francès fan que les sospites recaiguin sobre el llop. Per tal de preparar-se per una possible arribada del cànid, l'any 2000 els tècnics del Parc Natural del Cadí-Moixeró i el seu director assisteixen a unes jornades de formació sobre grans depredadors per tal de conèixer les tècniques de seguiment i identificació de rastres i danys provocats per llop, ós i linx. A partir d'aquest moment es realitzen transectes per tal de detectar possibles rastres, tot i que no s'obtenen resultats positius, i alhora es recullen els excrements que poden ser de llop per a un posterior anàlisi. Entre els anys 1997 i 2003, doncs, no disposem de dades fiables. Segons els ramaders que treballaven a l'entorn del Parc Natural del Cadí-Moixeró, 557 caps de bestiar van ser morts en aquest període (un promig de 80/any). Cal recordar que es tracta de danys no comprovats, però també que no s'havien adoptat mesures per evitar-los.

El 2004 comencen els primers plans de gestió, es crea una comissió Tècnica de Seguiment del llop dependent de la Direcció General de Medi Natural i d'aquesta en sorgeix un "Protocol de funcionament davant la presència de possibles casos de llop". Les accions es basen en verificar els atacs i si es comprova que son causats per llop, pagar una indemnització. També s'instal·len pastors elèctrics dins el parc per tal de facilitar als ramaders un lloc on tancar els ramats durant la nit i se'ls faciliten gossos de protecció.

L'any 2004, amb les mesures de prevenció ja en marxa, es van verificar 7 atacs imputables a llop implicant 14 caps de bestiar (al Cadí fonamentalment, però un

d'ells al Moianès). Des de llavors s'han anat detectant alguns atacs però sempre amb poques baixes i han anat disminuint de manera proporcional al nombre de llops detectats. Actualment no ens consten atacs confirmats de llop al bestiar des de l'any 2012 (Veure taula 1).

Des del 2004 fins ara, les activitats de seguiment i de conservació s'han consolidat. Hi participen la Direcció General del Medi Natural mitjançant els seus tècnics, el Parc Natural del Cadí-Moixeró, les reserves nacionals de caça del Cadí, Cerdanya-Alt Urgell i Freser-Setcases, el Cos d'Agents Rurals i l'empresa pública Forestal Catalana.

Fotografia d'un llop italià feta al Parc Nacional dels Abruzzes (Itàlia) any 2001. Foto: Gilles Pullino.

Taula 1. Informació sobre els atacs i les mesures de gestió preses dins el parc natural del Cadí. [Font: El Picot negre núm. 3 (Juny del 2004) a 26 (Desembre 2015).

Any	Individus localitzats	Pèrdues	Gestió
2004	Primera cita del retorn del llop.	8 ovelles 1 cabra	Construcció de 4 tancats per ovelles. Donació de gossos protectors. A partir d'aquest any, i de moment sense interrupció, es realitzen periòdicament transectes de seguiment, s'analitzen totes les dades que arriben des de pastors, visitants o guardes del parc i s'organitzen reunions anuals amb els ramaders. Visita del conseller el 12 de febrer de 2004.
2005	5 observacions. 3 excrements positius per llop.	6 ovelles mortes 2 ferides	Construcció de tancats de protecció, suport tècnic i atenció en cas d'atac. Es preveu l'elaboració de material didàctic.
2006	3 excrements positius a la vessant Sud. Un visitant veu un llop. Es confirma la presència de 6 llops diferents durant els darreres 6 anys.	Lesions i/o morts a 16 ovelles	Construcció de tancats i refugis per dormir al costat dels ramats. Cessió de gossos protectors. S'anuncia la posta en marxa l'any vinent del projecte "L'Udol" d'educació ambiental sobre el llop.
2007	2 Rastres a la vessant sud. Avistaments al sector del Port del Compte i dins el parc. Es pot fotografiar al Prat d'aguió.	6 ovelles 2 xais 2 cabres	Valoració molt positiva del projecte "L'udol", que seguirà funcionant els anys següents.
2008	Es detecten 3 exemplars al parc, tots mascles. Es pot fotografiar en un parell d'ocasions.	8 ovelles	
2009	3 observacions al costat sud del Cadí.	3 ovelles	.
2010	2 observacions, al sector de Coll de Pal-Puigllançada i a Alinyà. Es localitza un animal mort que s'havia localitzat al parc des de l'any 2007. Possible mort natural.	0 danys	Entra en funcionament el joc didàctic sobre el llop (http://www.gencat.cat/mediamb/llops_online/)
2011	No es detecta cap indicatiu de presència del llop.	0 atacs dins el Parc 1 atac a Castellterçol (Moianès)	Instal·lació de senyals d'informació sobre la presència de gossos protectors de ramats. Col·locació 1 tancat i 2 casetes perquè hi dormin els pastors. Cessió gossos protectors.
2012	S'observa un exemplar dins la Reserva Nacional de Caça de Freser-Setcases	0 atacs	A part del projecte Udol, que segueix funcionant des del 2007, es realitzen altres tasques de divulgació, com la inauguració d'una exposició sobre el llop de l'entitat Signatus.
2013	No es detecta cap indicatiu de presència del llop al parc, en els darrers tres anys només s'ha observat a la zona de Núria-Setcases.	0 atacs	
2014	Tant sols es detecta llop a la zona de Núria - Freser - Setcases.	0 atacs	A part de les activitats didàctiques habituals, s'ha realitzat el curs "Una aproximació al món del llop", conjuntament amb l'entitat Signatus.
2015	Observacions sense confirmar al Parc, segueix delectant-se a la zona de Freser - Setcases	0 atacs	

El seguiment s'ha estructurat bàsicament en la comprovació dels atacs denunciats pels ramaders, qualsevol dada que apareix ja sigui d'un possible atac o d'algun avistament és comprovada i s'incorpora a una base de dades. També es realitzen de manera periòdica itineraris per a la recerca d'indicis, ja siguin excrements, rastres en neu, mostres d'orina o de pèl i possibles depredacions. Es du a terme un trampeig fotogràfic i esperes per fer observacions. Alhora, es produeix un intercanvi de mostres i informació amb els guardes i tècnics de l'Office National de la Chasse (ONC) francesa.

Llop avistat a la zona del Cadí-Moixeró. Foto: Gabriel Lampreave.

A banda del seguiment, es treballa amb els ramaders de les zones amb possible presència de llop. Aquesta tasca consisteix, principalment, en la instal·lació de tanques i corrals per a tancar les ovelles durant la nit, cessió de gossos de protecció de ramats, concretament de gossos de la raça del Gos Muntanya dels Pirineus i la comprovació ràpida dels danys.

Per últim, una part important de la gestió passa per la divulgació de la situació del llop a Catalunya i les mesures de gestió desenvolupades. La primera comunicació de la presència del cànid té molt ressò als mitjans de comunicació. Posteriorment, les notícies sobre llop queden més restringides en publicacions de caire regional i esporàdicament apareixen en diaris i revistes d'àmbit nacional. Al butlletí del Parc Natural de Cadí, s'informa de l'evolució del cànid any rere any, el nombre d'atacs registrats i les accions de conservació i gestió que es duen a terme (Taula 1). També des del parc del Cadí s'ha dut a terme un projecte d'educació ambiental anomenat "L'udol" que es basa en un conjunt material didàctic destinat a alumnes d'educació infantil, primària i secundària i s'ha desenvolupat un joc per tal de donar a conèixer l'espècie als més petits, entre d'altres.^{2,4,15,21}

EL LLOP HA ARRIBAT PER QUEDAR-SE

A mode de conclusió, podem dir que, tot i que encara no s'ha establert cap parella reproductora a casa nostra, podria arribar a fer-ho. De moment, però, tot indica que anirà per llarg. El màxim d'individus detectats en un any ha estat de 5 i els últims anys només s'ha detectat un únic llop. Val a dir també que s'han identificat individus que han estat al parc Mercantour, a França, i aquí el mateix any¹⁸the wolf (*Canis lupus*). El fet de que existeixi una connexió entre les poblacions de partida i les colonitzadores assegura la viabilitat de l'establiment¹⁶. Per altra banda, les poblacions de llop ibèric (*C.l. Signatus*) estan en expansió en algunes zones de la península, tot indica que estan començant a arribar individus a València²² i res impedeix que entrin a Catalunya pel Sud.

Si s'arriba a establir una població de llops a Catalunya pot generar problemes amb el bestiar domèstic, por i desconfiança. Son conflictes que amb una bona estratègia de gestió, de la qual se n'han assentat les bases, no tenen perquè ser massa greus. Ja s'ha pogut de-

mostrar que la gestió realitzada amb els ramaders, la instal·lació de tancats i cessió de gossos protectors, disminueix molt els atacs al bestiar, no només per part del llop si no també per part de gossos assilvestrats^{16,19}. Això, combinat amb una bona divulgació, no només de la situació del llop a Catalunya si no també de la seva biologia, ajudarà a minimitzar els conflictes amb la societat.

El Collell. Fotografia diürna, d'una de les zones del Parc Natural del Cadí-Moixeró on s'han registrat atacs. Foto: Marta Massana.

Cal tenir present que el retorn d'un gran depredador com ara el llop als nostres ecosistemes, pot permetre a restaurar l'equilibri natural d'aquests²³. Aquests beneficis van des de controlar les poblacions de les seves preses a afavorir la població de caronyaires sense necessitat de mantenir canyets, ja que deixen les sobres del que cacen al medi, cosa que no fan els caçadors. Deixant de banda els beneficis de caire ambiental, també podem pensar que el fet de tenir llops donarà prestigi a la zona, ja que ha estat sempre un animal buscat per certs sectors de la població. Pot ser una font de visites i, per tant, de diners per als habitants de la regió, tal i com passa a la zona de la Sierra de la Culebra, on cada vegada és més important el turisme gràcies a la gent que va a observar el llop²⁴.

Podem concloure, doncs, que el retorn del llop a Catalunya pot aportar beneficis, i que els problemes que pot generar són mínims, si es du a terme la gestió adequada.

BIBLIOGRAFIA

- Gosalbez, J. (Coord). *Mamífers a Amfibis rèptils i mamífers. Història natural dels Països Catalans*. (Enciclopèdia Catalana, 1987).
- Lampreave, G. *El llop a Catalunya: passat, actualitat i futur*. (Curs 'Una Aproximació al Món del Llop', 2008).
- Fernández, J. & Real, J. Recull sobre l'evolució històrica del llop *Canis lupus* al Vallès. *El Medi Nat. del Vallès* **1**, 191-192 (1985).
- Garcia-Petit, J. El llop. *El Picot Negre* **4**, 9-11 (2004).
- Blanco, J., Reig, S. & Cuesta, L. Distribution, status and conservation problems of the wolf *Canis lupus* in Spain. *Biol. Conserv.* **73**-80 (1992).
- Blanco, J. & Cortés, Y. Dispersal patterns, social structure and mortality of wolves living in agricultural habitats in Spain. *J. Zool.* **273**, 114-124 (2007).
- Blanco, J. & Cortés, Y. *Ecología, censos, percepción y evolución del lobo en España: análisis de un conflicto*. (SECEM, 2002).
- Zimen, E. & Boitani, L. Number and distribution of wolves in Italy. *Zeitschrift für Säugetierkd.* **40**, 102-112 (1975).
- Scandura, M., Apollonio, M. & Mattioli, L. Recent recovery of the Italian wolf population: A genetic investigation using microsatellites. *Mamm. Biol.* **66**, 321-331 (2001).
- Corsi, F., Duprè, E. & Boitani, L. A large scale model of wolf distribution in Italy for conservation planning. *Conserv. Biol.* **13**, 150-159 (1999).
- Galaverni, M., Caniglia, R., Fabbri, E., Milanese, P. & Randi, E. One, no one, or one hundred thousand: how many wolves are there currently in Italy? *Mammal Res.* **61**, 13-24 (2016).
- Y. Leonard *et al.* Les Données du Réseau. Bilan du suivi hivernal 2014/2015. *Bull. loup du réseau* **33**, 14-22 (2015).
- Fabbri, E., Miquel, C. & Lucchini, V. From the Apennines to the Alps: colonization genetics of the naturally expanding Italian wolf (*Canis lupus*) population. *Mol. ...* **16**, 1661-1671 (2007).
- Bataille, A. A propos du loup dans les Pyrénées. *Quoi neuf ? Bull. d'information du Réseau loup* **14**, 17-19 (2005).
- Bataille, A. & Garcia-Petit, J. El llop al Pirineu. *Hàbitats* **12**, 20-29 (2006).
- Lampreave, G. *et al.* El lobo vuelve a cataluña: historia del regreso y medidas de conservación. *Quercus* **302**, 16-25 (2011).
- Sastre, N. J. *et al.* in *Congr. Bien. la Soc. Española Genética* 127 (2007).
- Valière, N. *et al.* Long-distance wolf recolonization of France and Switzerland inferred from non-invasive genetic sampling over a period of 10 years. *Anim. Conserv.* **6**, 83-92 (2003).
- Garcia-Petit, J. La gestió del llop al Berguedà (Parc Natural del Cadí-Moixeró). *L'Erol* **88**, 20-23 (2006).
- Lampreave, G. Comunicació Personal. (2016).
- Russet, C. & Fortuny, C. Valoració del projecte d'educació ambiental sobre el llop. *El Picot Negre* **9**, 17 (2007).
- Campos, M. El lobo prepara su regreso. *El País* (2003).
- Beschta, R. L. & Ripple, W. J. Large predators and trophic cascades in terrestrial ecosystems of the western United States. *Biol. Conserv.* **142**, 2401-2414 (2009).
- Cerrillo, A. Els homes que estimen els llops. *La Vanguard*. 20-21 (2015).

Entrevistem Jordi Garcia Petit

Director del Parc Natural del Cadí-Moixeró.

Foto: Blanca Martí

1.- Gràcies per acceptar la nostra petició per entrevistar-lo. Podria presentar-se?

Soc en Jordi Garcia Petit, i treballo des de fa 30 anys en el Parc natural del Cadí-Moixeró, els darrers vint com a director. Soc biòleg i naturalista aficionat.

2.- El Parc Natural del Cadí - Moixeró va iniciar un programa de sensibilització del llop per a les escoles ubicades dins el terme del propi Parc, dels resultats obtinguts, quina valoració fa?

La valoració que en fem és molt positiva, tant pel que fa a la acollida dels professors per treballar aquests materials a les seves escoles i instituts de secundària, com pels resultats de les enquestes de satisfacció que omplen alumnes i professors una vegada finalitzada l'activitat.

En el butlletí semestral del parc, el *Picot Negre*, hi ha articles amb resultats d'aquestes enquestes (números 9, 11 i 19) Aquest material didàctic pretenem que doni una visió global de la realitat d'aquesta espècie, amb

els pros i contres que la seva presència genera. Creiem que donar aquesta visió el més real possible sobre que suposa la presència d'un llop en el territori, dona eines a les noves generacions per valorar beneficis i inconvenients de la presència del llop, i de com reduir o eliminar aquests inconvenients.

3.- L'any 2004 es va fer oficial el retorn del llop a Catalunya, les primeres observacions es van produir bàsicament a la Comarca del Berguedà i concretament al Parc Natural que vostè dirigeix. En l'actualitat els albiraments s'estan produint al Ripollès, però aquesta expansió no està vinculada amb l'augment d'una població, sinó amb l'abandonament d'uns espais per part d'uns pocs exemplars solitaris amb la finalitat d'establir-se en altres de nous.

A que atribueix vostè que després de tots aquests anys, el llop no s'hagi establert definitivament al Cadí-Moixeró?

En primer lloc la causa seria que estem parlant de la presència d'un total de 14 exemplars al llarg del període 2000-2010, dels quals només un era femella.

En segon terme per la llunyania de la població mare d'on provenien aquests llops, als Alps francesos. El llop és una espècie que es sol expandir en forma de taca d'oli i no fent grans salts i creant poblacions aïllades unes de les altres.

El fet que el llop mica en mica pugui anar colonitzant el centre i sud de França, segurament facilitarà que apareguin nous exemplars als Pirineus i augmentarà la possibilitat que s'hi acabi instal·lant i reproduint. Que ho faci primer al Cadí-Moixeró, al Ripollès o en algun altre punt dels Pirineus suposo que no serà important, per que si els hàbitats estan en bones condicions anirà poc a poc ocupant els territoris més favorables, que son molt.

Hi ha prou dades que puguin fer-nos pensar que ho farà al Ripollès?

En el Ripollès la presència des de fa uns anys de dos mascles no fa preveure l'establiment d'una propera població. A més està també molt lluny de la població originària d'aquests exemplars.

4.-Ésconegut, que a les administracions se'ls fa difícil abordar el tema de les reintroduccions, sobretot quan es tracta d'espècies conflictives com el llop. Malgrat tot, creu que algun dia aquest tema es posarà a sobre d'alguna taula del corresponent Departament de la Generalitat?

En el cas del retorn del llop no es va tractar d'una reintroducció, sinó d'una colonització natural a partir d'exemplars divagants procedents dels Alps francesos, que formen part de la població italiana de llops.

Si el llop va retornar als Pirineus després de 70 anys de la seva desaparició, i concretament al Parc natural del Cadí-Moixeró, podem pensar que fou degut a que va trobar uns bons hàbitats per instal·lar-se. Si conservem aquests hàbitats en bones condicions, no caldrà fer cap projecte de reintroducció, sinó que els mateixos llops,

Canis lupus signatus. Foto: Ignasi Castellví

mica en mica aniran guanyant terreny des dels Alps i acabaran colonitzant de forma natural els Pirineus. Crec que aquest lent procés de colonització és millor, perquè dona temps a que totes les parts implicades en la gestió del llop puguin establir els protocols d'actuació, les indemnitzacions, els suports i els mecanismes de coordinació necessaris perquè aquesta presència esdevingui un factor positiu per al territori.

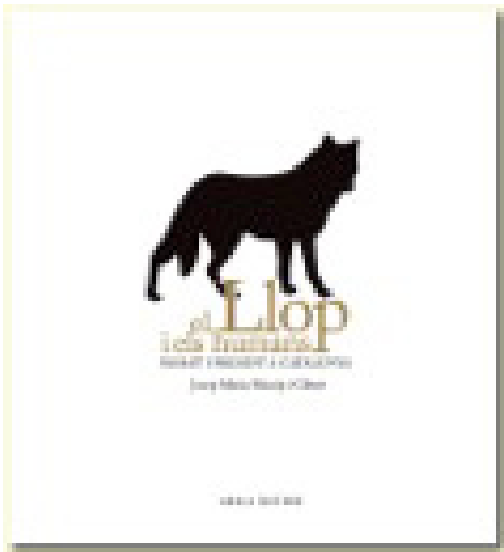
Moltes gràcies per la seva participació

Jordi Garcia Petit. Foto: Ignasi Castellví

Textos: Ignasi Castellví

Recomanem...

Títol: El Llop i els humans, passat i present a Catalunya

Autor: Josep Maria Massip i Gibert

Editorial: Arola Editors

Primera edició: febrer 2011

Pàgines: 300

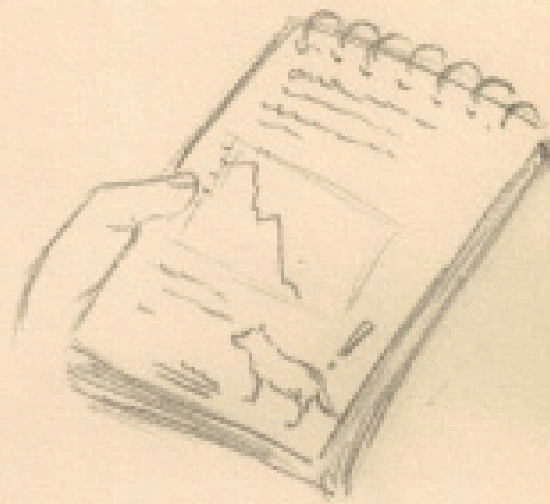
La publicació el 2011 del llibre "El Llop i els humans, *passat i present a Catalunya*", ha suposat un enriquiment important en la bibliografia llopera del nostre país; i és que a Catalunya són poques les publicacions en català relacionades íntegrament amb aquest gran carnívor. Però sens dubte, el valor afegit que aporta l'autor José María Massip amb la seva obra, és, l'alta qualitat del seu treball. El llibre es presenta en un magnífic disseny que esdevé atractiu a la vista, a l'obrir-lo, i a mesura que avancem en la lectura, ens adonem del treball minuciós i detallat que tenim a les mans. El lector llegirà i coneixerà sobre variats aspectes que formen la vida del llop, el lector també experimentarà la part fosca de l'espècie al qual representa, la que el converteix en intolerant i en destructor de tot allò que l'envolta; causa efec-

te de la desaparició del llop a Catalunya. En tancar el llibre i després d'haver llegit les 300 pàgines plenes de detalls històrics, fantàstiques fotografies, gravats i il·lustracions ... és quan ens alegrem de l'existència d'una publicació d'aquestes característiques, on els diferents continguts del sumari, ens han fet delectar sense deixar-nos indiferents: *El llop i els humans, Els orígens del llop, Claus de la memòria oral, La toponímia llopera, Els emmetziments, l'enginy humà contra el llop...*

L'autor, a la dreta de la imatge, acompanyat d'Ignasi Castellví i la Lupus durant la presentació de l'exposició que organitzà sobre el llop a Catalunya en el Museu de la Vida Rural. Espluga de Francolí. Any 2014.

El quadern del licòleg

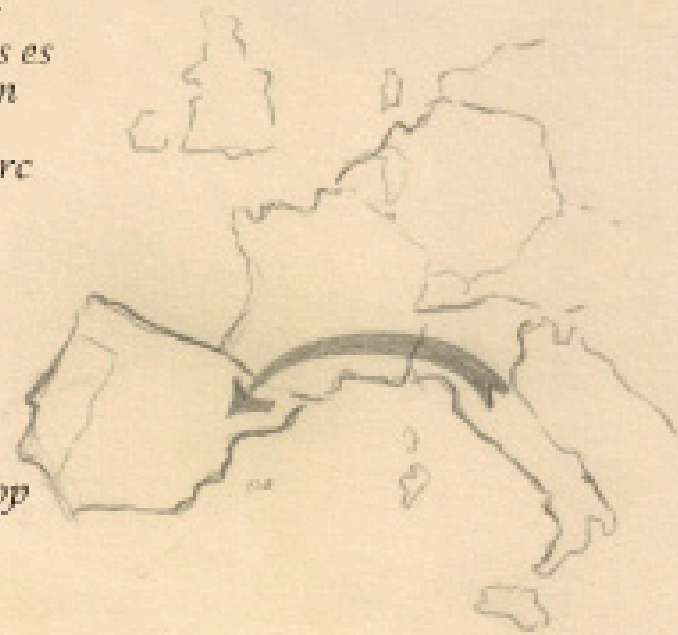
1.- El 1973 s'activa el projecte Sant Francesc d' Assís , després que els biòlegs Boitani i Zimen , contractats pel WWF, comptabilitzaran únicament 100 llops a Itàlia.

2.- Els llops s'alimentaven principalment de bestiar i escombraries, ja que les preses salvatges havien estat gairebé exterminades per l'home.

3.- El 1976 , el govern italià protegeix al llop, indemnitza als ramaders i al Parc Nacional dels Abruços es reintrodueixen ungulats com cérvols i cabirols; paral·lelament es presenta a les escoles una campanya d'educació ambiental.

4.- Els resultats no poden ser més satisfactoris , en 20 anys es quadruplica seu territori i en 1992 dos llops s'observen a França, concretament al Parc Nacional de Mercantour.

5.- El 2004 es fa oficial el retorn del llop a Catalunya. L'expansió del llop com una taca d'oli, originada en els Apenins, va començar a donar el seu fruit principalment per la reintroducció de presa salvatge.

Agenda

AGENDA 3er Semestre 2017

Divendres 28 Abril: Acte Inaugural

Xerrada de Presentació de l'ASAS a càrrec de Judith Estrada (ASAS)

Ponència sobre el Llop a Catalunya. Jordi García Petit. Director del PN del Cadí-Moixeró

Hora: 18.00h

Lloc: Biblioteca de Sant Antoni de Vilamajor.

Dissabte 6 i diumenge 7 Maig: Vilamallops-Festival del llop: Teatre al carrer, conferències, tallers, cursos, videofòrum, contacontes i moltes activitats més. Per consultar el programa visiteu la nostra web: www.signatus.cat.

Lloc: Sant Antoni de Vilamajor.

Dissabte 10 Juny: Taller-És un llop qui ha passat per aquí?

Taller de Signatus per a nens i adults.

Hora: 10h

Punt de trobada: Ajuntament de Sant Antoni de Vilamajor

Dissabte 1 Juliol: Visita-Centre de llops La Maison des Loups.

Les Forges d'Orlú (França).

Hora:10:30h

Punt de trobada: Entrada del centre.

L'equip d'ASAS

Us esperem!

Inscripció gratuïta
Associació Signatus Acció Social
(ASAS)

Entra a Acció Social www.signatus.cat i omple el formulari
d'inscripció a l'ASAS.

Contacta'ns a: asas@signatus.cat